

Volitve v delavski svet, samoupravno delavsko kontrolo in disciplinsko komisijo

Volitve v omenjene samoupravne organe v Predilnici Litija so bile razpisane za 13. novembra, ko je potekel dvoletni mandat tem organom. Udeležba na volitvah je bila lepa, skoraj 90%. Neuporabljenih je bilo 11,62%, kar predstavlja skupno neudeležbo, ki pa gre v največji meri na račun bolniške in rednih dopustov. Volilci so se odločili za delegate oziroma organe, ki so jih predlagali, obravnavali v predvolilnem postopku na kandidacijskih konferencah, in ki jih je sindikalna konferenca predlagala volilni komisiji. Volitve kandidatov so potekale v redu, volilci, ki se niso strinjali z določenim kandidatom, ga pač niso volili. Zato razlike med posameznimi kandidati niso velike. Vsak kandidat pri tej tako zvani zaprti listi je dobil krepko večino vseh volilcev. Tako so volilci in volilni odbori v redu opravili svojo samoupravljalno nalogo. Če bi dobil eden ali več kandidatov manjše število glasov kot polovico glasov vseh volilcev, bi morali ponoviti volitve za enega ali več kandidatov. Le pri volitvah kandidatov v disciplinsko komisijo, kjer je bilo za našo delovno

Večina delavcev se je volitev udeležila že navsezgodaj zjutraj.

organizacijo napisano sedem kandidatov na glasovnici, voliti pa je bilo treba samo pet kandidatov in še posebej dva od kandidatov, ki jih je določila lista zbora združenega dela občinske skupščine Litija. Tu so nastale v glavnem po nepazljivosti volilcev težave. Kajti mnogi so volili

Nadaljevanje na 2. strani

**ČESTITAMO
ZA PRAZNIK
REPUBLIKE**

SODELUJTE V JAVNI RAZPRAVI

a) Izvršilni odbor je na seji dne 24. novembra 1981 določil za javno obravnavo **osnutek dopolnitev srednje-ročnega programa delovne organizacije za obdobje 1981–1985**, ki vsebuje dopolnitve plana investicij za to obdobje, ker prvotnega načrta zaradi zaostrenih gospodarskih razmer ne bo možno uresničiti v predvidenem obsegu.

Vsebino sprememb preberite v tej številki Litijskega predilca (na 7. strani), spremljajte pa tudi dnevne Informacije, v katerih vas bomo seznanjali s podrobnejšimi podatki iz predloga.

b) V javni razpravi pa je tudi **delovni koledar za prihodnje leto**, ki ga bo sprejel delavski svet skupaj s planom za prihodnje leto. Osnutek za razpravo je bil objavljen v Informacijah številke 132 dne 12. 11. 1981.

Javno razpravo bomo organizirali na sestankih samoupravnih delovnih skupin, kjer povejte svoje mnenje o obeh predlogih. Javna razprava naj bo končana do 10. decembra 1981, nakar bo delavski svet obravnaval pripombe in sprejel predloge.

ČLANI IZVRŠNIH ODBOROV SINDIKATA, POGOVORITE SE Z VODJI SDS O SKLICU SESTANKOV ZA JAVNO RAZPRAVO!

Predsednica konference sindikata:
Ani Povše

29. NOVEMBER

V narodnoosvobodilni borbi so bili po dveh letih in pol doseženi veliki uspehi — na vojaškem in tudi političnem področju. Tudi vojaške kontrarevolucionarne enote so pretrpele velike poraze. Resnica o partizanih je vse bolj prodirala v svet.

V takšni vojaško politični situaciji so nastali pogoji, da se poleg politične forme, ki je bila ustanovljena na I. zasedanju AVNOJ v Bihaču, da tudi zakonodajalska forma, ki bo še bolj učvrstila pridobitve borbe in pospešila nadaljnje razširjanje NOB. Zato so AVNOJ, CK KPJ in Vrhovni štab sklenili, da se v tem smislu pripravi drugo zasedanje AVNOJ.

To zasedanje je bilo 29. in 30. 11. 1943 v Jajcu. Tu je bila sprejeta tudi deklaracija in sklepi AVNOJ. V deklaraciji je med drugimi rečeno, da so si narodi Jugoslavije s tem, ko so začeli osvobajati svojo zemljo, tudi priborili pravico do samoopredelitve, vključno s pravico odcepljenja oz. združitve z drugimi narodi.

Posebno važni so tudi sklepi o tem, da postane AVNOJ vrhovno zakonodajno in predstavniško telo v Jugoslaviji, da se kralju ne dovoli vrnitve v domovino, nadalje sklep o odvzetju pravic jugoslovanske vlade v inozemstvu itd.

Drugo zasedanje AVNOJ pomeni novo fazo v razvoju NOB. Tukaj so postavljeni temeljni državnosti nove Jugoslavije, izvršeno pa je tudi pravno konstituiranje dosedanjih rezultatov NOB. S tem, ko je AVNOJ postal najvišje zakonodajno in predstavniško telo v Jugoslaviji, smo praktično zrušili staro buržoazno vlado in postavili oblast delavskega razreda, kar je pomenilo tudi uresničitev davnih želj vseh naprednih sil jugoslovanske družbe.

Zato drugo zasedanje AVNOJ upravičeno velja za datum rojstva nove Jugoslavije.

Andrej Krhlikar

Volitve v delavski svet, samoupravno delavsko kontrolo in disciplinsko komisijo

(Nadaljevanje s 1. strani)

vseh sedem kandidatov in so zaradi tega postali glasovi neveljavni za vse kandidate na glasovnici, ki so bili postavljeni s strani sindikalne konference. Volilci so obkrožili preveč kandidatov, kajti na glasovnici je točno pisalo, da se izmed sedmih kandidatov voli le pet kandidatov. Po pravilniku o volitvah delavskega sveta itd. pa so taki glasovi neveljavni. Dejansko je vseh sedem kandidatov naše delovne organizacije dobilo več glasov kot jih izkazuje že objavljeno poročilo. Pri vsej stvari pa je bilo dobro, da v takem primeru, ko je na glasovnici več kandidatov kot se jih voli, ni nujno, da morajo

kandidati dobiti več glasov kot je polovica vseh volilcev, izvoljeni so oni kandidati, ki dobe več glasov. Zato sta izpadla dva naša kandidata, kajti disciplinska komisija šteje sedem kandidatov, pet članov iz domačih vrst in dva iz liste, ki jo določi zbor združenega dela občinske skupščine Litija kot je bilo že povedano.

V bodoče bo treba na te stvari še bolj paziti in eventualno pravilnik o volitvah dopolniti kolikor ne bo tega uredil že sam zakon. Izogniti se bo treba čimbolj možnosti pomot, kajti volitve so že po navadi komplicirane.

A. A.

Po končanih volitvah so člani volilnega odbora prešteli glasove. Na sliki so člani odbora s 4. volišča, od leve: Vlasta Grom, Joža Ceglar, Jožko Nejedly in ing. Mirko Dolinšek.

IZVOLJENI SO BILI

V DELAVSKI SVET DELOVNE ORGANIZACIJE:

Zap. št.	Ime in priimek	štev. glas.
1.	Angela Bedene	770
2.	Stanislava Bolte	773
3.	Antonija Borišek	772
4.	Cecilija Ceglar	770
5.	Danilo Cvetežar	772
6.	Silva Čepon	768
7.	Emilija Erjavec	759
8.	Alojz Godec	773
9.	Janez Grilj	779
10.	Ivan Jeltnikar	749
11.	Leon Jeltnikar	770
12.	Marijan Jug	782
13.	Marija Kovič	749
14.	Franc Kralj	775
15.	Frančiška Kres	755
16.	Olga Kres	765
17.	Franc Lesjak ml.	768
18.	Majda Logar	741
19.	Mirko Lovše	747
20.	Franc Mali	753
21.	Anica Mandelj	761
22.	Franc Mešič	712
23.	Henrik Muljavec	708
24.	Nada Novljan	698
25.	Irena Peterka	695
26.	Branko Poljšak	710
27.	Anica Prosenč	699
28.	Terezija Rozina	698
29.	Viktor Semec	710

30.	Marinka Sluga	707
31.	Štefka Šorn	708
32.	Danijela Tomažič	699
33.	Vera Videmšek	712
34.	Jožefa Voje	703
35.	Egon Vovk	702

V SAMOUPRAVNO DELAJSKO KONTROLO DELOVNE ORGANIZACIJE:

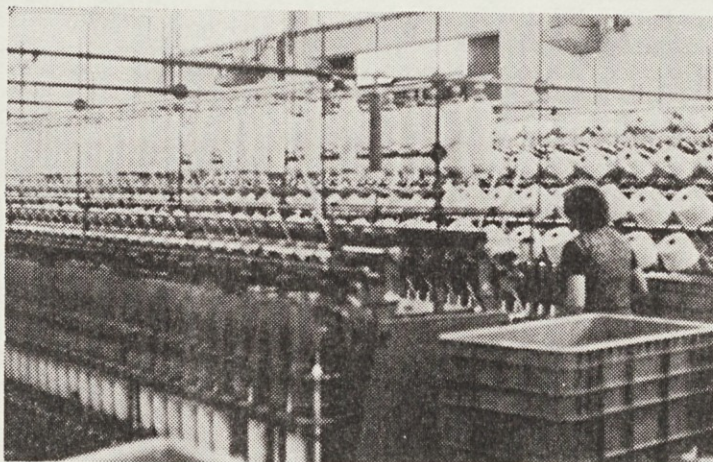
1.	Franc Cenkar	796
2.	Jožefa Jeltnikar	771
3.	Martin Jerina	770
4.	Marjeta Krnc	768
5.	Konrad Pregelj	771
6.	Ignac Senica	783
7.	Magda Šraj	747

V DISCIPLINSKO KOMISIJO DELOVNE ORGANIZACIJE:

1.	Franc Grom	566
2.	Janez Hauptman	540
3.	Andrej Krhlikar	553
4.	Štefka Lušina	512
5.	Adolf Pajtler	501

z liste zbora združenega dela občinske skupščine Litija:

6.	Pavle Hiršel — 626, PTT Litija
7.	Karlo Lemut — 767, OS ZSS Litija

Efektna sukalnica v novi hali

Izvršilni odbor

V pretekli mandatni dobi se je sedemčlanski izvršilni odbor sestal na 22 sejah in obravnaval zadeve, za katere je pooblaščen s statutom delovne organizacije.

Redno je spremljal sklepe delavskega sveta in sprejemal ukrepe za njihovo izvajanje. Delavskemu svetu je predlagal osnutke srednjeročnega in letnih planov in na začetku leta predlagal tudi predloge stabilizacijskih ukrepov, s katerimi se je skušalo zagotavljati uresničevanje planiranih nalog. Spremljal pa je tudi uresničevanje stabilizacijskih nalog. Imenoval je inventurne komisije za popise ob koncu leta ter ukrepe za dosledne priprave in izvedbo popisa.

Obravnaval je osnutke dopolnitev statuta in drugih samoupravnih splošnih aktov in jih predlagal delavskemu svetu, ter tudi predloge nekaterih samoupravnih sporazumov in k njim, za delavski svet, oblikoval svoje stališče.

Sprejel je dopolnitev meril za oblikovanje cen ter nove cene preje v okviru veljavnega dogovora in oboje predlagal delavskemu svetu. Obravnaval je zaostreno devizno situacijo in s tem v zvezi oskrbo s surovinami in sprejel ukrepe za varčno uporabo surovin in sploh za gospodarjenje v teh pogojih. Občasno je obravnaval, skupaj z delegatom, tudi gradiva za skupščine SIS materialne proizvodnje, če je bil čas za razpravo kratek in ni bilo možno sklicati seje delavskega sveta.

Izvršilni odbor je obravnaval še problematiko za razreševanje posameznih sprotnih vprašanj in problemov, kot npr. racionalnejše prevoze z avtobusom in prerazporeditvijo vozačev, ceno Litijskega Predilca, razdeljevanje mleka v proizvodnji, varčna uporaba fotokopirnega stroja, osnutek delovnega koledarja, imenovanje komisije za odpise drobnega inventarja in podobno.

Po pooblastilu delavskega sveta je obravnaval vloge za dotacije, v okviru plana skupne porabe. V letu 1980 je zaradi splošnih varčevalnih ukrepov dotacije ukinil, odobrila je le manjša sredstva družbenopolitičnim organizacijam v delovni organizaciji, za izvedbo določenih nalog po programu. Odobrila je tudi prevzem pokroviteljstva »Gibanje znanost mladini« in kritije stroškov.

Menim, da bo izvršilni odbor moral prihodnje leto, ko bomo poslovali v še bolj zaostrenih razmerah, še temeljiteje obravnavati gospodarsko problematiko in skupno z delavskim svetom bedeti nad izvajanjem planskih nalog in razreševanju sprotne problematike.

**Predsednik izvršil. odbora
Franc Borišek**

PREDSEDNIKI KOMISIJ IN ODBOROV DELAVSKEGA SVETA POROČAJO

Odbor za delovna razmerja

V svojem mandatnem obdobju se je odbor za delovna razmerja sestal 31 krat, povprečno več kot enkrat mesečno. Problematika dela odbora je pestra, saj odbor razpravlja o sprejemu delavcev, odpovedih delovnega razmerja, razporejanju in nadomeščanju delavcev, ugotavlja uspešnost opravljenega poskusnega dela novosprejetih delavcev, obravnava zahteve za varstvo pravic s področja delovnih razmerij, obravnava prošnje za neplačani dopust, sprejema sklepe o pogodbenem delu, odobrava udeležbe na mladinskih delovnih akcijah, spremlja šolske uspehe naših štipendistov, sklepa o sprejemanju pripravnikov in pripravnikov po končani pripravniški dobi in še o drugi problematiki s področja delovnih razmerij. Vodili pri delu odbora sta:

– **zakonska osnova, ki jo predpisuje zakon o delovnih razmerjih in skladno z njim pravilnik o delovnih razmerjih Predilnice Litijskega**

– **smernice razvoja zaposlovanja in kadrovanja naše delovne organizacije za obdobje od 1980–1985.**

Srednjeročni plan kadrov predvideva bistveno zmanjšanje števila zaposlenih delavcev in sicer v neposredni proizvodnji za 100 delavcev manj v petletnem obdobju, v ostalih službah pa predvideva zmanjšanja za 50 delavcev.

Mandatno obdobje odbora lahko opredelimo na dva obdobja. Prvo obdobje je obdobje precej intenzivnega zaposlovanja, predvsem v proizvodnem sektorju. Trajalo je le krajši čas do junija leta 1980, ko je delavski svet na zasedanju sprejel določene ukrepe s ciljem uresničevanja gospodarske stabilizacije. Med pomembnejšimi ukrepi je tudi omejitev oz. prepoved sprejemanja novih delavcev. Od junija pa vse do februarja leta 1981 nismo sprejeli nobenega delavca, razen 5 pripravnikov. Seveda pa smo zaposlovali naše delavce, ki so se vrnili iz JLA, saj jim v času služenja vojaškega roka, pravice iz delovnega razmerja mirujejo.

Od marca pa do oktobra 1981 je odbor sprejel na delo povprečno 1 do 2 delavca mesečno, največ za dela in naloge v proizvodnem sektorju. Oktobra 1981 je odbor ponovno obravnaval problematiko zaposlovanja na pobudo vodstva delovne organizacije in

sklenil, da do nadaljnjega ne bomo zaposlovali novih delavcev.

Fluktuacija delavcev je v letu 1981 izredno majhna, saj predstavlja le 5,8 %, če primerjamo, da je bila fluktuacija v letu 1980, 11 %. Zanimiv je tudi podatek, da je fluktuacija v poletnih mesecih bistveno višja kot v zimskih.

V mandatnem obdobju je odbor zavrnil 210 prošenj za zaposlitev. Tudi struktura tistih, ki se želijo zaposliti v Predilnici, se je bistveno spremenila. V začetku dela odbo-

ra je bilo obravnavanih večina prošenj nekvalificiranih delavcev iz drugih republik, v zadnjih mesecih pa zapažamo da se je dotok delovne sile iz drugih republik zmanjšal, vse več je prošenj domačinov, tudi takih, ki so končali šolanje in ne dobe ustrezne zaposlitve.

Odbor za delovna razmerja zasluži v tem mandatnem obdobju vsa priznanja zaradi udeležbe na sejah in aktivnega vključevanja pri reševanju problematike iz delovnih razmerij.

Tabelarni prikaz delovne sile v tem obdobju

Novosprejeti delavci so bili razporejeni v naslednje oddelke:

Oddelok	M	Ž	Skupaj
Čistilnica	2	-	2
Predpredilnica	2	-	2
Predilnica	16	39	55
Sukalnica, suk.ef.sukancev	12	18	30
Remontne skupine	7	-	7
Čistilne kolone	1	8	9
Delavnice	1	-	1
Zunanji transport	10	-	10
Obrat družbene prehrane	-	3	3
Kadrovsko splošni sektor	1	1	2
Finančni sektor	-	2	2
Pripravniki	7	2	9
Počitniški dom	1	12	13
S K U P A J	60	85	145

Od 145 delavcev je bilo sprejetih:

- za določen čas 42 delavcev;
- vrnitev iz JLA 19 delavcev;
- za nedoločen čas 84 delavcev.

V poletnih mesecih smo v proizvodnem sektorju nadomeščali redne dopuste z zaposlitvijo dijakov in študentov za določen čas. Ta način zaposlovanja je pokazal dobre rezultate in kaže na to, da na ta način zaposlujemo tudi v letu 1982.

Za nedoločen čas je bilo sprejetih v mandatnem obdobju odbora 84 delavcev, vendar v letu 1981 samo 14. Kot zanimivost naj navedemo podatek, da je odbor sprejel na delo 107 delavcev, z delom pa jih je dejansko pričelo 84. Ostali delavci se niso zglasili, kljub sklepu odbora da so

sprejeti ali pa niso uspešno opravili predhodnega zdravniškega pregleda, ki je eden izmed pomembnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja.

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

Delovno razmerje so prekinili delavci iz naslednjih oddelkov:

Oddelek	M	Ž	Skupa.
Čistilnica	6	1	7
Predpredilnica	19	14	33
Predilnica	15	68	83
Sukalnica, suk.ef.sukancev	9	38	47
Remontne skupine	6	-	6
Čistilne kolone	-	9	9
Obrat družbene prehrane	-	3	3
Počitniški dom	1	12	13
Proizvodni sektor	1	1	2
Laboratorij	1	1	2
Kadrovsko splošni sektor	3	2	5
Finančni sektor	-	5	5
Zbiralnica cevk	-	5	5
Pripravniki	1	-	1
Pomožno osebje	4	-	4
Zunanji transport	10	-	10
Zidarska skupina	1	-	1
Mehanična delavnica	1	-	1
S K U P A J	78	159	237

Vzroki prenehanja delovnega razmerja so bili:

- upokojitev	48
- invalid.upok.	8
- odpoved delavca	107
- preneh.v posk.delu	2
- izrek ukrepa preneh. delovnega razmerja	12
- potek delovnega razmerja za določen čas	41
- odhod v JLA	17
- smrt	3
S K U P A J	237

Novoizvoljeni odbor čaka težko delo. Nekatere novosti na področju delovnih razmerij prinašajo tudi dopolnitve zakona o delovnih razmerjih. Pomembno delo bo pri raz-

porejanju znotraj delovne organizacije, s ciljem za čim-smotrnejše opravljanje del na proizvodnih in neproizvodnih delih in nalogah.

V. B.

Odbor za delovna razmerja na svoji zadnji seji v tem sestavu. Od leve: Anica Prosenč, Štefka Lipužič, Franc Šepce, Miro Bučar, Dušan Babič, Vojko Bizjak (predsednik), Manjka Alojzija Vehovec. Seje se je udeležil tudi direktor splošnega sektorja Anton Primožič (v ospredju).

Komisija za sistemizacijo in nagrajevanje

Ob izteku mandatne dobe moramo oceniti opravljeno delo in pripraviti smernice za nadaljnje delo na področju nagrajevanja.

V minulem obdobju smo nadaljevali z delom prejšnje komisije. Sestali smo se na 33 sejah. Mesečno smo pregledovali in potrjevali obračune mase sredstev za osebne dohodke in izračune vrednosti točk po posameznih obračunskih oz. delitvenih enotah. Na osnovi predlogov vodij sektorjev smo v tem času odprli nova dela in naloge v splošnem in komercialnem sektorju, pripravili in predlagali spremembe oz. dopolnitve nekaterih prilog samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih delitve sredstev za osebne dohodke, spremljali gibanja mase sredstev za osebne dohodke in drugo.

Poleg obravnav in oblikovanja predlogov smo v sodelovanju s strokovno službo pripravili predlog sprememb omenjenega samoupravnega sporazuma s tem, da smo uvedli od 1.1.1981 nov dodatek za izkoriščanje delovnega časa. S ciljem, da čimbolj poudarimo težo proizvodnega dela, smo v septembru uvedli še dodatek za tri-izmensko delo in bolje nagradili nočno delo.

Ugotavljamo pa, da delo komisije ni bilo v toliki meri uspešno, kot bi želeli, čeprav si prizadevamo kar najbolj objektivno urejati za vse nas precej občutljivo področje.

Delo komisije spremljajo določene težave. Člani smo mnenja, da bi morali imeti bolj »proste roke«, da bi lahko razne predloge v zvezi z nagrajevanjem preizkusili v praksi in jih po potrebi tudi umaknili, če bi se pokazalo, da ne ustrezajo. Tako pa je zelo težko uvajati kakšna nova merila za nagrajevanje, ker je potrebno vsako spremembo sprejemati z referendumom ali pa nastopijo druge ovire. Mnenja smo tudi, da je komisija preštevilčna in bi bilo dovolj, če bi jo sestavljalo 7 ali 9 članov.

Nova komisija bo morala posvetiti dosti aktivnosti pri iskanju najboljše poti k sistemu nagrajevanja po delu in rezultatih dela. Uskladiti bo potrebno razvid del in nalog in točkovno prilogo samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih delitve sredstev za osebne dohodke in tudi v bodoče skrbeti za usklajevanje omenjenega sporazuma z družbenimi dogovori, zakoni in drugimi predpisi, ki zadevajo področje nagrajevanja.

Ani Povše

Odbor za stanovanjska vprašanja

Člani odbora za stanovanjska vprašanja so se v mandatnem obdobju 1979/81 sestali 35 krat. Udeležba članov in namestnikov članov je bila 76%. Člani odbora za stanovanjska vprašanja naših delavcev v skladu z določili samoupravnega sporazuma o oddaji stanovanj in dodeljevanju kreditov za nakup in gradnjo stanovanj Predilnice Litija. Posebno skrb pa so posvetili tudi reševanju stanovanjskih vprašanj »mladih družin«, katerim je delovna organizacija dala jamstvo, da bo po preteku 7 let z njimi reševala njihov stanovanjski problem.

V mandatnem obdobju 1979/81 so člani za stanovanjska vprašanja oddali:

- 20 enosobnih stanovanj,
- 14 dvosobnih stanovanj.
- 3 trisobna stanovanja,
- 12 sob ali garsonier.

V evidenci pa je še 146 nerešenih prošelj, od tega 60 prijavljenih na pred-

nostno listo za oddajo stanovanj v prvi polovici leta 1982.

Rešili pa so tudi 6 stanovanjskih vprašanj mladih družin:

- 2 z dodelitvijo kredita za individualno hišo,
- 2 z dodelitvijo kredita za nakup stanovanja,
- 2 z dodelitvijo družbenega stanovanja.

Delovna organizacija pa ima na podlagi jamstvene pogodbe obveznost reševati še 9 mladih družin:

- 1982 - 4 mlade družine,
- 1983 - 1 mlada družina,
- 1984 - 0
- 1985 - 1 mlada družina,
- 1986 - 3 mlade družine.

Člani odbora za stanovanjska vprašanja pa so dodelili tudi kredit za individualno gradnjo, adaptacijo in nakup stanovanj v višini 5.000.000 din.

Srečevali pa so se tudi s problemom nasilnih vselitev. Širšo družbenopolitično akcijo so uspeli ta problem zaježiti.

Med drugim pa so člani odbora za stanovanjska vpra-

NAGRAJEVANJE PO OBREMENITVAH, DA ALI NE

Nekaj misli o produktivnosti in obremenitvah predic

Dvig produktivnosti je poleg zmanjšanja materialnih stroškov eden ključnih pogojev za uspešno gospodarjenje naše delovne organizacije v prihodnjih letih. To pomeni, da bi morali z istim številom delavcev doseči večjo količinsko proizvodnjo oz. enako količinsko proizvodnjo doseči z manjšim številom delavcev, kajti le na ta način bomo ustvarili večji dohodek in s tem ustrezne osebne dohodke zaposlenih delavcev.

Prepričan sem, da je v celotni delovni organizaciji še precej rezerv, ki jo bo potrebno izkoristiti. Omejil se bom le na produktivnost predic na prstančnih strojih, ker to delovno mesto zaposluje največje število delavk. Potrebno je takoj poudariti, da produktivnost predice ne raste ali pada v sorazmerju z njenim vložnim delom. Večje število pretrgov drastično zmanjšuje produktivnost predice in povečuje potrebno vloženo delo za doseganje enake produkcije. Iz tega sledi, da je za zvečanje produktivnosti predic potrebno zmanjšati število pretrgov, kateri imajo mnogo vzrokov: kvaliteta surovin, kvaliteta dela v predpredilnici, kvalitete

ta vzdrževanja in čiščenja predilnih strojev, klimatski pogoji itd.

Poleg zmanjšanja števila pretrgov je važen faktor tudi ustrezno nagrajevanje po vložnem delu. V predilnici redno zasledujemo število pretrgov. Na tej osnovi smo izdelali sistem ugotavljanja obremenjenosti predic po posameznih prstančnih strojih. Obremenitev predice izražamo v % in naj ne bi presegla 90 %. Na primer če predstavlja 1 stroj obremenitev za delavko 22 %, to pomeni, da lahko predica posluži 4 stroje s tolikšnim deležem obremenitve.

Front posluževanja v obstoječem sistemu organizacije dela je v predilnici bombaža stalen in je 3, 3, 5 ali 4 stroje v odvisnosti od vrste strojev, v predilnici sintetične pa je front posluževanja že precej gibljiv in znaša od 2–5 strojev odvisno od št. (Nm) preje in števila pretrgov oziroma odvajalne hitrosti.

Osebni dohodek predice je vezan na doseganje strojne norme, ki delavko stimulira v toliko da pravočasno požene stroje v tek in da strojev med delovnim časom ne ustavlja. V primeru velikega števila pretrgov pa je predica zaradi nedohajanja pri odpravljanju pretrgov (zabijanja strojev) prisiljena ustavljati stroje, zaradi česar ne dosega strojne norme in se ji zmanjša OD. Tako nastopa nesmisel, da delavka, ki vloži več dela in truda v primeru večjega števila pretrgov, dobi manjši OD od predice, ki z manj vložnega dela z manjšim trudom dosega normo.

Edini način, da se odpravijo te nepravilnosti je nagrajevanje po vložnem delu, v našem primeru po

obremenitvah predic. Da se to lahko doseže pa je nujen gibljiv front posluževanja strojev, ki omogoča izenačitev obremenitev predic. Kot sem že omenil imamo v predilnici sintetične že precej gibljiv front posluževanja, poleg tega pa se obremenitev regulira z ustreznimi odvajalnimi hitrostmi strojev. V predilnici bombaža kjer imamo stalen front posluževanja pa se je udomačil termin »moje mašine« kar otežkoča prerazporeditve posebno starejših delavk. Kaj stalen front posluževanja v praksi pomeni si oglejmo na primeru.

Delavka je bila na 3,5 strojih obremenjena 74 %, ko pa so se pretrgi zaradi slabše kvalitete mešanice zelo povečali je obremenitev

te predice narasla na 166 %. V prvem primeru je imela delavka dovolj rezerve, da bi lahko posluževala dodatno še en stroj, v drugem primeru pa je bila prisiljena ustavljati stroje, povečali so se odpadki pnevmatika, število stoječih vreten je naraslo, prav tako tudi število deformiranih kopsov. Seveda se je zaradi nedoseganja norme tudi zmanjšal OD predice. V tem primeru bi bilo potrebno front posluževanja zmanjšati na dva stroja.

Podatki, ki jih imamo na razpolago še ne zadoščajo za kompletno analizo obremenitev skozi daljše časovno obdobje. V ilustracijo navajam le nekaj podatkov v gibanju obremenitev v predilnici bombaža.

PREDILNICA BOMBAŽA I

	maj	septem.	oktober
povprečna obremenitev predice (%)	75	127	76
najmanjša obremenitev predice (%)	58	89	59
največja obremenitev predice (%)	99	249	94

PREDILNICA BOMBAŽA II

	maj	septem.	oktober
povprečna obremenitev predice (%)	90	105	113
najmanjša obremenitev predice (%)	66	65	56
največja obremenitev predice (%)	153	166	156

Meritve so bile vsakokrat opravljive v 2–3 dneh, zato so rezultati med seboj primerljivi.

Že iz teh podatkov je razvidno, da so obremenitve predic v celoti vzeto na evropskem nivoju, obstajajo pa precejšnje razlike v obremenitvah med posameznimi predicami kot tudi med oddelki. Velik porast obremenitev v PB-1 v septembru je posledica slabše me-

šanice za česano prejo, do katere je prišlo zaradi znanih problemov z nabavo surovin, kot tudi neprimernih klimatskih pogojev.

Navedel sem le nekaj misli glede produktivnosti predic, potrebno pa bo še veliko dela vseh dejavnikov na tem področju, da se naša rezina kruha ne bo preveč stanjšala.

Franc Lesjak ml.

šanja razpravljali o vseh aktih Samoupravne stanovajske skupnosti, ki vplivajo na reševanje stanovajskih vprašanj naših delavcev oz. delavcev z nizkimi osebnimi dohodki.

Člani odbora za stanovajška vprašanja pa so tudi usklajevali naš samoupravni sporazum o oddaji stanovanj in dodeljevanju kreditov za nakup in gradnjo stanovanj z omenjenimi akti, prav tako pa so tudi dopolnili točkovni sistem stanovajških pogojev. Vse spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o oddaji stanovanj in dodeljevanju kreditov za nakup in gradnjo stanovanj Predilnice Litija so bile sprejete z referendumom.

Člani odbora so tudi ogledali stanovajške pogoje delavcev, ki so se prijavili na razpis za oddajo stanovanj in tudi novogradnje prosilcev za kredite.

Franci Mali

Odgovori na vprašanja SDS

Delavci SDS predpreditilnice 1. izmena, so na sestanku 26. oktobra letos, ob obravnavi periodičnega obračuna, postavili nekaj vprašanj.

Iz poslovnega poročila je bilo razvidno, da se je zmanjšalo število delavcev v delovni organizaciji v primerjavi z lanskim obdobjem, postavili pa so vprašanje, **koliko se je zmanjšalo število zaposlenih v proizvodnji in koliko v režiji?**

Ob obravnavi periodičnega obračuna pa so temeljiteje obravnavali tudi sklepe izvršilnega odbora o varčnem gospodarjenju ob težavah z nabavo surovin in zaostreni devizni situaciji. Ker ti sklepi zavezujejo delavce tudi za izboljšanje reda in discipline, so postavili vprašanja, **koliko je bilo doslej prijavljenih v disciplinski postopek administrativnih delavcev in zakaj gre do lahko režijski delavci tako pogosto med svojo službo iz delovne organizacije?**

Na vprašanja je pripravila odgovore strokovna služba kadrovske splošnega sektorja. Ker so gotovo zanimivi tudi za ostale delavce, jih objavljamo v časopisu. Odgovore na vprašanja ostalih SDS pa smo že objavili v Informacijah.

Oddelki oz. sektorji	Število zaposlenih delavcev		
	1.1.1980	1.1.1981	30.9.1981
1. vodstvo proizvodnega sek.	18	17	17
2. predpreditilnica	208	182	174
3. predilnica	339	316	305
4. sukalnica	268	256	246
5. sukalnica ef. sukancev	32	37	38
S K U P A J 1 - 5	865	808	780
6. kadrovske splošni sek.	34	30	32
7. komercialni sektor in zunanji transport	41	44	45
8. finančni sektor	37	32	32
9. vodstvo sek. vzdrževanja	6	6	6
10. remontne skupine	87	81	77
11. zidarska skupina	4	4	3
12. valjčkarna	7	7	7
13. elektrodelaavnica	14	14	14
14. mehanična delavnica	22	23	23
15. obrat družbene prehrane	20	20	22
S K U P A J 6 - 15	272	261	261
S K U P A J 1 - 15	1137	1069	1041

Iz navedenih podatkov je razvidno, da se je število delavcev v proizvodnih oddelkih v letu 1980 in 9 mesecih leta 1981 zmanjšalo za 85 delavcev ali 9,8 %, v neproizvodnih oddelkih oz. sektorjih pa se je število delavcev zmanjšalo za 11 oziroma 4,0 %. V proizvodnem sektorju se je z ukinitvijo 4. izmene zmanjšalo število zaposlenih delavcev v oddelku predpreditilnice. Zmanjšanje pa zasledimo tudi v drugih oddelkih.

Tudi v neproizvodnih oddelkih zasledimo zmanjšanje števila zaposlenih čeprav v manjšem obsegu kot v proizvodnem sektorju. Število zaposlenih se je povečalo le v ko-

mercialnem sektorju, ker so zaradi izgradnje novega skladišča nastale večje potrebe. V tem primeru ne gre za sklenitev delovnega razmerja z novimi delavci (razen pomočnika skladiščnika surovin in vodje transporta), toda za razporejanje delavcev iz proizvodnih oddelkov k zunanjemu transportu. V komercialnem sektorju se je število zaposlenih zvišalo tudi zaradi zaposlitve dveh naših študentov.

Povečanje za 1 delavca zasledimo tudi v mehanični delavnici. Tudi v tem primeru ne gre za sklenitev delovnega razmerja z novim delavcem, temveč razporeditvijo delavca iz remontne skupine, kjer pa se je delovna sila v navedenem

obdobju zmanjšala za 10 delavcev.

Poudarimo naj tudi, da 5-letni plan kadrov predvideva zmanjšanje števila zaposlenih v proizvodnih oddelkih za 150 v primerjavi z letom 1980, v neproizvodnih oddelkih pa za 50 delavcev.

Stanje delovne sile je trenutno na planiranem nivoju za leto 1983, v skladu s sred-

njeročnim planom, kjer pa so razmerje proizvodnih in neproizvodnih delavcev ustreza trendu upadanja delovne sile.

Delavski svet Predilnice Litija je na seji dne 10. 7. 1981 sprejel sklep, da se novih delavcev v delovno organizacijo ne sprejema. Natančnejši podatki pa so razvidni iz naslednje tabele:

	Sprejemanje del. pred sklepom DS		Sprejemanje del. po sklepu DS	
	proizvodni odd.	neproizv. odd.	proizvodni odd.	neproizv. odd.
novo sprejeti delavci	38	19	11	2
vrnitev iz JLA	1	1	8	5
pripravniki	3	-	2	4
Skupaj	42	20	21	11

Razvidno je, da se je zaposlovanje v režiji zelo omejilo oziroma skoraj ni, saj smo po izvajanju sklepa in v skladu s srednjeročnim planom zaposlovanja v neproizvodnih oddelkih zaposlili le 2 nova delavca in sicer pomočnika

skladiščnika surovin in vodje transporta ter 1 delavko v obrat družbene prehrane, predvsem zaradi kadrovskih težav med obratovanjem počitniškega doma. Sprejeli pa smo 4 pripravnike, 5 delavcev pa se je vrnilo iz JLA.

V. B.

V zadnji mandatni dobi disciplinske komisije so bili prijavljeni trije administrativni delavci.

V mesecu oktobru je bilo iz delovne organizacije evidentiranih 416 izhodov, od tega 339 ali 81,5 % izhodov zaradi koriščenja dopustov ali ur v dobrem, le 77 ali 18,5 % pa je bilo službenih izhodov.

Delavci v proizvodnem sektorju so delovno organizacijo zapustili 132-krat, kar pomeni, da je v oktobru vsak šesti delavec odšel iz delovne organizacije, v največjih primerih za urejanje osebnih stvari, le osem izhodov je evidentiranih zaradi urejanja službenih opravkov.

Vsekakor pa bo potrebno zaostriti nadzor nad izhodi v sektorju vzdrževanja. V tem sektorju je zaposlenih 130 delavcev, ki so delovno organizacijo zapustili v oktobru 165-krat, kar pomeni, da je šel vsak delavec več kot enkrat ven, vemo, pa da je tudi v tem sektorju delovni čas od 6. do 14. ure. Poudarimo pa tudi, da je narava dela nekaterih delavcev v tem sektorju vezana na izhode, vendar je bilo službenih izhodov le 20.

Glede na število zaposlenih v kadrovske-splošnem sektorju in finančnem sektorju tudi zasledimo precejšnjo število izhodov iz delovne organizacije. V splošnem sektorju zahteva delo nekaterih delavcev (referent za LO in DS, re-

Nadaljevanje na 7. strani

PREGLED IZHODOV MED DELOVNIM CASOM PO SEKTORJIH ZA MESEC OKTOBER

Sektor	Vzroki izhodov	ure v dobrem	dopust	službeno odsot.	sestan.	skup. štev. izhodov	
						štev.	%
Proizvodni sektor		83	41	6	2	132	31,7
Vzdrževanje		82	63	10	10	165	39,6
Splošni sektor		10	4	22	8	44	10,5
Komercialni sektor		4	4	1	-	9	2,1
Finančni sektor		23	2	5	4	34	8,1
Obrat družbene prehrane		2	2	3	-	7	1,6
Transportni delavci		7	5	-	-	12	2,8
Vodstvo proiz. sek. + lab.		7	-	1	5	13	3,1
Skupaj		218	121	48	29	416	
%		52,4	29,0	11,5	6,9		

Predlagana je drugačna izvedba srednjeročnega programa investicij

Sprejeti srednjeročni razvojni program delovne organizacije predvideva med drugim tudi investicijska vlaganja in zamenjavo izrabljenih prstančnih strojev v oddelku bombažne predilnice 2. Izvedba je bila predvidena v času od leta 1983 do 1985, ko bi 44 izrabljenih prstančnih strojev v predilnici II. in 6 takih strojev, ki so začasno postavljeni v sukalnici, zamenjali z 20 novimi prstančnimi stroji, tako imenovanimi »CO-WE MAT« firme Krušik, po licenci Zinser. Ob sprejemanju srednjeročnega programa smo računali, da bo tovrstne stroje do takrat že uvrstila v svoj program delovna organizacija Krušik iz Valjeva. Spremenjeni in težji pogoji gospodarjenja pa so onemogočili Krušiku, da bi vključil te stroje v svoj proizvodni program v tem, težko da jih bo celo v naslednjem petletnem obdobju. Ker uvoz takšnih strojev, zaradi poznanih deviznih težav, ne pride v poštev, se moramo, čeprav neradi, sprijazniti z dejstvom, da izrabljene prstančne stroje zamenjamo s klasičnimi iz Krušikovega programa.

To dejstvo pa narekuje neizogibne dopolnitve in

Nadaljevanje

referent za družbeni standard, socialna delavka, referent za informiranje) nujne izhode iz delovne organizacije, saj vidimo, da je bilo le-teh v oktobru 68,2 % in zaradi koriščenja ur v dobrem 31,8 %.

Tudi v finančnem sektorju je precej izhodov zaradi koriščenja ur v dobrem. Delo v finančnem sektorju ni enakomerno porazdeljeno skozi ves mesec. So konice v mesecu, ko morajo delavke delati tudi popoldan. Te ure niso nadure, ampak jih po izplačilu OD koristijo v dobrem.

Splošni vtis po prvi analizi izhodov iz delovne organizacije ni razveseljiv in se zdi, da so kritike o prepogostih izhodih iz delovne organizacije kar upravičene.

To bomo analizirali tudi vnaprej, vsak mesec, in delavce sproti obveščali v časopisu ali dnevnih informacijah.

Pri izhodih ni evidentiranih izhodov vodilnih delavcev sektorjev, ker imajo le-ti prosti izhod iz Predilnice.

J. Z.

spremembe srednjeročnega programa. Namesto predvidenih 20 »CO-WE MAT« strojev bi montirali 44 klasičnih predilnih strojev, ki pa jih ni mogoče namestiti v obstoječe prostore. Izpada proizvodnje, če bi se odločili za manj strojev, pa si ne moremo privoščiti. Potrebno bo zgraditi dodatne prostore s prizidkom na severni strani predilnice sintetike (kjer je sedaj računovodstvo). Na ta način bi omogočili tudi nekatere preusmeritve v asortimanu proizvodnje, bolj racionalno razmestitev strojev in boljše organizacijo dela, pridobili bi tudi prostor za medfazno skladiščenje, izboljšali delovne pogoje in varnost pri delu ter požarno varnost.

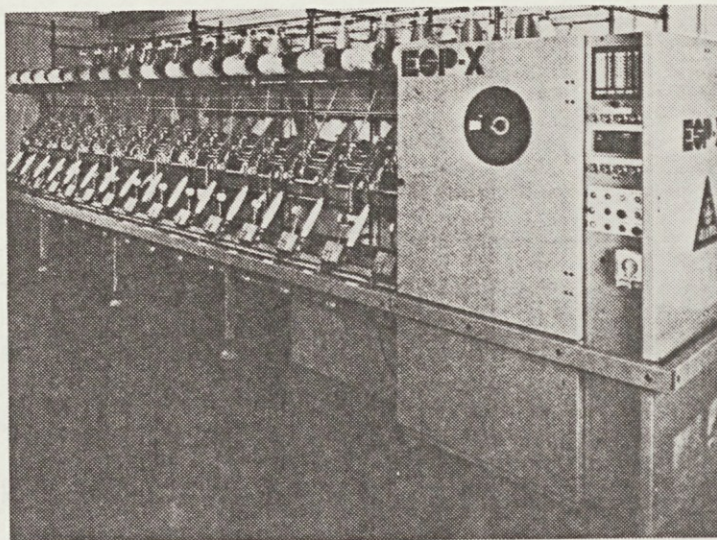
Istočasno bi uredili tudi pereč problem funkcionalne klimatizacije predilnice in sukalnice, kjer so sedaj v poletnih mesecih zelo težki delovni pogoji.

Čeprav predvideva predlagana nova izvedba srednjeročnega programa namesto najbolj sodobnih predilnih strojev klasične prstančne stroje, je ta rešitev v sedanjih pogojih boljša od tiste, da bi s posodobitvijo odlašali. Vsekakor pa je bolj realna. Ker pa pomeni to dražji način posodobitve predilnice bombaža, bi morali iz srednjeročnega investicijskega programa opustiti izgradnjo efektne sukalnice in skladišča.

Tudi k tej investiciji bo potrebno dobiti še soglasje potrebne komisije Gospodarske zbornice Slovenije, ki v obdobju gospodarske stabilizacije bedi nad racionalnim izvajanjem investicijskih programov.

O predlogu, ki je te dni v javni razpravi po samoupravnih delovnih skupinah, preberite podrobnosti o predvidenem asortimanu proizvodnje, razporeditvi strojev, potrebnih investicijskih sredstvih in možnostih realizacije programa, v dnevnih Informacijah oz. o vseh nejasnostih postavljajte vprašanja na sestankih samoupravnih delovnih skupin.

TA IZVLEČEK JE Pripavljen iz obsežnega gradiva, ki je pripravljeno za razpravo.

Najnovejši stroj za efektne sukance Allmat ESP-X.

Uporaba maklen vlakna pri izdelovanju efektnih prej

NADALJEVANJE IN KONEC

Tipi efektnih strojev za izdelavo efektnih sukancev

Na področju izdelave efektnih strojev so nastale opazne novosti. Proizvajalci strojev so prešli iz prvotnih nekrmiljenih sukalnikov za izdelavo procentnih sukancev na krmiljene efektne stroje. Na razstava so se pojavili najrazličnejši stroji različnih tovarn. Ena vodilnih na tem področju je vsekakor zahodno nemška tovarna Saurer Allma. Poleg že dokaj izpopolnjenega stroja tipa EES z elektromehanskim upravljanjem so na sejmu ITMA v Hannoveru razstavili najnovejši tip stroja in sicer tip EES-X. Krmiljenje je popolnoma elektronsko, kar omogoča neizčrpen izbor raznih vzorcev in kombinacij med vzorci. Ista tovarna je prikazala tudi stroj za izdelavo procentnih sukancev, bodisi prejnih ali predprejnih, kjer so na stroju združene tri faze — predsukanje, sukanje in previjanje. Ta tip stroja se imenuje ESP. Najnovejši dosežek pa je gotovo izpopolnjeni tip stroja ESP, kateri ima vgrajen elektronski programator. Tip stroja ESP-X.

Poleg te tovarne se je pojavilo še nekaj drugih, ki izdelujejo različne tipe efektnih strojev za izdelavo procentnih ali krmiljenih sukancev, med njimi tovarna Hammel, Weller, italijanska firma Savio, angleška GDM in druge.

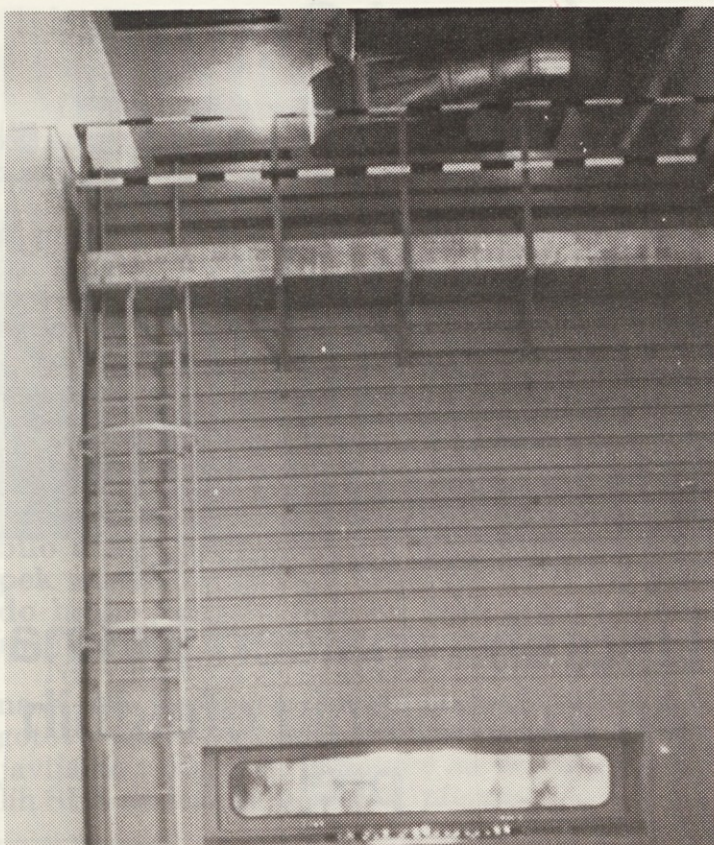
Prisotnost maklen vlakna v efektnih sukanjih

Ker nam konstrukcija efektnih strojev omogoča izdelovanje efektnih sukancev iz vseh vrst vlaken, se teh vlaken tudi poslužujemo, nekaterih v manjšem, drugih v večjem obsegu. Gotovo pa je, da je ravno maklen vlakno, bodisi v obliki pramena, predpreje, preje ali sukanca zaradi svoje specifičnosti vodilno pri izdelavi efektnih prej ali sukancev. Udeležba maklen surovine pri izdelavi naših efektnih sukancev je 75—80% in to v obliki pramen, predpreje, preje ali sukanca. Uporabljamo ga lahko v vseh komponentah kot nosilno, efektno ali pa vezno nit. Efektni sukanec je lahko izdelan tudi iz samega maklena, to se pravi, da je njegova udeležba 100%. Če pa nastopa maklen surovina v kombinaciji z ostalimi vlakni (akril, celulozno predivo, poliamid in podobno), je le-ta prevladujoč. Udeležba maklena v tako izdelanih sukanjih je sledeča: 75 : 25% ali 55 : 45%, seveda v korist maklen surovine. Prednost maklen surovine je tudi v tem, da iz nje lahko izdelujemo vse vrste efektnih sukancev, ne glede na njihovo zahtevnost.

Vpliv vlaken in preje pri izdelavi efektnih sukancev

Kot je bilo že prej omenjeno, lahko iz maklen surovine izdelujemo vse vrste efektnih sukancev, vendar je vpliv

(Nadaljevanje na 8. strani)

Sektor vzdrževanja je v sodelovanju s sektorjem proizvodnje in službo varstva pri delu izdelal v mešalnici na premičnem rezkarju varnostni oder s katerega posluževalci strojev lažje očistijo, ob menjavi kvalitete sintetičnih vlaken, vodila in premični teleskopski cevovod. Kovinski oder je izdelal po lastni zasnovi pomočnik vodje obratnega vzdrževanja tov. Ivan Zore. Zaradi spremembe konstrukcije stroja je služba varstva pri delu izdelala k pismeni izjavi še strokovno oceno, da je varnostni oder zgrajen skladno s tehničnimi standardi in normativi varstva pri delu. Tudi na področju varstva pri delu imajo tehnični kadri pri inovacijah široko področje dela.

REKREACIJA

Premalo delavcev v naši tovarni je zainteresiranih za organizirano športno rekreacijo, da bi bili lahko zadovoljni z rezultati dosedanjih aktivnosti na tem področju. Premalo je delavcev, ki bi bili pripravljeni in imeli veselje amatersko se ukvarjati s kakšno določeno športno zvrstjo rekreacije, da bi bili organizatorji rekreacije, in da bi se hkrati tudi sami rekreirali.

Neki rezultati so pa vendarle že doseženi. Do neke mere smo lahko zadovoljni z udeležbo moških v aktivnostih športne rekreacije. Nobenih rezultatov pa ni, z aktivnostjo žensk, in vedno znova se organizatorji sprašujemo, kako bi jih pripravili, da bi se začele ukvarjati s kakšnokoli obliko športne rekreacije. Že večkrat smo v informacijah pa tudi v Predilcu pozivali naj napišejo želje in oddajo v skrinjice, da bi komisija za SR poskušala organizirati rekreacijo tudi za naše delavke. Tudi tokrat naj bo to poziv delavkam.

Začelo se je obdobje zimske rekreacije in s 17. novembrom smo začeli z rekreacijo v telovadnici. Tokrat je to nova velika telovadnica pri osnovni šoli na Graški Dobravi. Lani smo imeli zimsko rekreacijo v stari telovadnici. Novo smo si želeli zato, ker je neprimerno več možnosti za rekreacijo. Je mnogo več prostora, več športnih priprav in orodja. Rekreacija v telovadnici bo lahko zelo prijetna in koristna, seveda če bodo udeleženci disciplinirani in upoštevali pravila, ki splošno veljajo za takšne objekte in takšne skupine ljudi. Glede na izkušnje iz lanskega leta, se moramo dogovoriti še za kakšno posebna pravila da bo rekreacija uspešnejša.

Prav kmalu se lahko nadejamo snega in dobro je, da smo za smučanje pripravljene. To pripravljenost bomo lahko dosegli z rekreacijo v telovad-

nici. V letošnji smučarski sezoni načrtujemo dva do tri smučarske izlete na naša, slovenska smučišča. Tovrstna rekreacija je med našimi delavci in delvkami precej priljubljena, saj vidimo da so avtobusi vedno polno zasedeni. Čeprav utrujeni od celodnevne smuke, se s teh rekreacijskih izletov vračamo vedno dobre volje in s pesmijo.

Včasih pa tudi pri rekreaciji pride do raznih nesporazumov, večinoma zaradi prevelike vneme, živčnosti in želje za boljši rezultat pri tekmovalnih igrah, včasih pa je vzrok tudi kaj drugega. Navsezadnje je športna rekreacija igra, ki nas mora sproščati, razvedriti, mora nam dajati moč, vzdržljivost in sploh mora biti rezultat te igre vsestranski. Seveda pa so za to potrebni ljudje, ki se tega zavedajo.

J. H.

Uporaba maklen vlakna

vlakna ali preje pri različnih sukancih različnih. Ko gre za sukance izdelane iz pramena ali predpreje, je možnost izbire sukancev neskončna. Določen problem se pojavi pri procentnih sukancih višjih števil.

Če se vprašamo, zakaj tako visok procent prisotnosti maklen surovine v efektnih sukancih, lahko dobimo hiter odgovor. Trdnost preje, ki jo ima preja iz maklen surovine, omogoča izdelavo efektnih sukancev, pri katerih se zahteva velika trdnost. To so predvsem sukanci, namenjeni za izdelavo dekorativnega blaga. Drugi faktor je odpor proti sončni svetlobi. Znano je, da maklen vlakna na sončni svetlobi ne spremenijo svojega barvnega tona, zato uporabniki, ki izdelujejo določene artikole, katerih v nadaljni predelavi ne barvajo ali ne izde-

lujejo v kombinaciji z barvastimi sukanci, zahtevajo izključno maklen vlakno. To so predvsem izdelovalci zaves.

Voluminoznost je tudi eden od faktorjev, ki vplivajo na izgled sukanca, kakor tudi na uporabnost v različne namene. V praksi se velikokrat poslužujemo melanžiranja denjaž maklen vlakna. Z melanžiranjem denjeja 3 in 4 dosežemo kompaktnost pramen, predprej in prej, kar se odraža tudi v nadaljni predelavi v efektni sukanec. Sukanec iz take surovine različnih debelin vlaken dobi lepši in voluminoznejši izgled in kar je še pomembnejše, z določeno smerjo zavojev (levo vita) dosežemo odgovarjajočo trdnost, kar pa omogoča, da kot nosilna nit nastopa samo enojna nit in je ni potrebno predhodno dvojiti.

Od vseh naštetih prednosti maklen surovine pri izdelavi efektnih sukancev, ko nastopa v vlogi nosilne, efektne ali vezne niti, pa so le določene meje. V praksi se je namreč pokazalo, da pri izdelavi visokih števil efektnih sukancev, kadar kombiniramo maklen s poliamidom, nastopijo določene težave. Zaradi premajhnega trenja med poliamidom in maklenom pride na določenih mestih sukanca do nepredvidenega kopičenja efektne niti. Z večjim številom zavojev in manjšim nasukom se to da omiliti, popolnoma odpraviti pa nam še ni uspelo.

Kombinacije maklena in drugih naravnih ali umetnih vlaken se v praksi često uporabljajo. Že prej omenjene prednosti maklena omogočajo, da tudi iz drugih surovin, ob prisotnosti maklena, izdelujemo efektne sukance, kar

omogoča pestrejši izbor raznih vrst sukancev.

Splošna ocena maklen vlakna in preje pri izdelavi efektnih sukancev

Že iz predhodnega razlaganja vidimo, kolikšna je prisotnost in kakšni so vplivi maklen surovine pri izdelavi efektnih sukancev, bodisi, da nastopa samostojno ali v kombinaciji z drugimi vlakni, zato nam tega ni težko oceniti. Ugotovimo lahko, da je (govorim za našo DO) majhen procent tistih sukancev, kjer maklen ni prisoten. Zaradi specifičnosti vlakna je za izdelavo efektnih sukancev skoraj nenadomestljiv. Z gotovostjo lahko trdim, da zasluzi maklen surovina, bodisi v obliki pramena, predpreje ali preje v efektnem sukancu, visoko oceno.

A. P.